

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**Полтавський державний аграрний університет
Institute of European Education (Болгарія)
Національний аграрний університет Вірменії
University of Opole (Польща)
International Slavic University (Македонія)
ISMA University (Латвія)**

Кафедра захист рослин

**VI Міжнародна науково-практична
інтернет-конференція
«Сучасні аспекти і технології у захисті рослин»**

26 листопада 2024 року

УДК 632.93

3-38

Сучасні аспекти і технології у захисті рослин : Матеріали VI Міжнародної наук.-практ. інтернет-конференції (м. Полтава, 26 листопада 2024 р.). Полтава: ПДАУ, 2024. 148 с.
DOI:10.5281/zenodo.14534615

ISBN 978-617-8466-00-8

Міністерство освіти і науки України, Державна наукова установа «Український інститут науково-технічної експертизи та інформації» (УкрІНТЕІ), Посвідчення № 575 від 22 жовтня 2024 р. (VI Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Сучасні аспекти і технології у захисті рослин»).

У збірнику представлені тези, присвячені сучасним проблемам захисту і карантину рослин, фітосанітарного моніторингу та розвитку агроєкосистем України. Матеріали призначені для наукових співробітників, викладачів, здобувачів вищої освіти та аспірантів вищих навчальних закладів, фахівців і керівників сільськогосподарських підприємств АПК різної організаційно-правової форми господарювання та всіх, кого цікавить проблематика сучасного захисту рослин в агроєкосистемах України.

The collection presents theses devoted to modern problems of plant protection and quarantine, phytosanitary monitoring and development of agroecosystems of Ukraine. The materials are intended for researchers, teachers, graduates and graduate students, specialists and managers of agricultural enterprises of various organizational and legal forms of management and all who are interested in modern plant protection in agroecosystems of Ukraine.

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Доля Микола Миколайович – доктор сільськогосподарських наук, професор, завідувач кафедри інтегрованого захисту і карантину рослин Національного університету біоресурсів і природокористування України, член-кореспондент Національної академії аграрних наук України.

Поспелов Сергій Вікторович – доктор сільськогосподарських наук, професор, завідувач кафедри землеробства і агрохімії імені Сазанова Полтавського державного аграрного університету.

Рекомендовано до друку Вченою радою Полтавського державного аграрного університету (протокол № 5 від 26.12.2024 року)

Матеріали друкуються в авторській редакції мовами оригіналів. За виклад, зміст і достовірність матеріалів відповідальні автори.

© Полтавський державний аграрний університет, 2024

VI Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Сучасні аспекти і технології у захисті рослин», Полтава 2024

Коваленко Н. П., Хоменко О. В., Поспєлова Г. Д.	ТЕХНОЛОГІЇ ПЕРЕПОСАДКОВОЇ ОБРОБКИ ЯК СПОСІБ ПІДВИЩЕННЯ ПРОДУКТИВНОГО ПОТЕНЦІАЛУ КАРТОПЛІ	50
Копелець Б. В., Ємець Д. В.	ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗАХИСТУ РОСЛИН ВІД ШКІДНИКІВ В ПОСІВАХ ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ	53
Логвиненко В. В., Писаренко В. М., Піщаленко М. А.	ВПЛИВ СПОСОБІВ ОБРОБІТКУ ГРУНТУ НА ЧИСЕЛЬНІСТЬ ЗЛАКОВИХ МУХ	54
Малина Г. В. Малина В. Г.	ПОШИРЕНІСТЬ ТА ШКІДЛИВІСТЬ ФОМОЗУ НА РІПАКУ ОЗИМОМУ В ОСІННІЙ ПЕРІОД	58
Мороз Є. О., Поспєлова Г. Д., Коваленко Н. П.	ФІТОСАНІТАРНИЙ МОНИТОРИНГ ГРИБКОВИХ ЗАХВОРЮВАНЬ У ПОСІВАХ ГОРОХУ	61
Піщаленко М. А., Вотінцева В. Д.	ОСОБЛИВОСТІ ПОШИРЕННЯ ЕНТОМОКОМПЛЕКСУ ШКІДНИКІВ КАПУСТИ РЯДУ ЛУСКОКРИЛИХ НА ТЕРИТОРІЇ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	63
Піщаленко М. А., Лукей І. П.	СУЧАСНИЙ СТАН ВИВЧЕННЯ ПИТАННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ПОПУЛЯЦІЙ КОМАХ – ФІЛОФАГІВ УРБОЕКОСИСТЕМИ МІСТА	65
Писаренко В. М., Піщаленко М. А., Логвиненко В. В.	СТРОКИ ПОСІВУ ЯК ФАКТОР ОПТИМІЗАЦІЇ ФІТОСАНІТАРНОГО СТАНУ ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ	67
Писаренко В. М., Піщаленко М. А., Логвиненко В. В.	ЕКОЛОГІЧНО-ФІЗІОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПОШКОДЖЕННЯ КЛОПОМ ЧЕРЕПАШКОЇ	69
Поспєлова Г. Д., Коваленко Н. П., Сиваш К. С.	БАКТЕРІАЛЬНІ ХВОРОБИ ПРОСА	71
Рибальченко А. Д., Бибик А. В., Шулещенко В. А.	НАСІННЄВА ІНФЕКЦІЯ ЗЕРНОВИХ І ЗЕРНОБОБОВИХ КУЛЬТУР	74
Хайдаров Г. О., Черних С. А., Лемішко С. М.	ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ ІНСЕКТИЦИДНИХ ПРЕПАРАТІВ ПРОТИ ШКІДЛИВОЇ ЕНТОМОФАУНИ ДЛЯ ЦИБУЛІ РІПЧАСТОЇ В УМОВАХ СТЕПУ УКРАЇНИ	77
РОЗДІЛ 3. ЕКОЛОГІЗАЦІЯ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА		78
Грицай Ю. Ю., Поспєлова Г. Д.	ДОСЛІДЖЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ БІОЛОГІЧНИХ ПРЕПАРАТІВ ДЛЯ БОРОТЬБИ З ГРИБКОВИМИ ХВОРОБАМИ СОЇ	78
Хоменко О. В., Кулик М. І.	ВПЛИВ СПОСОБІВ ЗБИРАННЯ НА ВИХІД КОНДИЦІЙНОГО НАСІННЯ КВАСОЛІ ЗЕРНОВОЇ	81

Бібліографія

1. Балан Г. О. Аналіз фітосанітарного стану гороху по ураженню хворобами. *Перспективні напрями та інноваційні досягнення аграрної науки: матеріали II Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. (22 травня 2020 р.)*. Херсон, 2020. С. 187-192.
2. Кобизева Л. Н., Гончарова О. О, Сокол Т. В., Безугла О. М. Цінні зразки НЦГРРУ овочевого напрямку використання – джерела стійкості до основних хвороб у східній частині лісостепу України. *Селекція та насінництво*. 2013. Вип. 103. С. 79-84.
3. Кирик М., Піковський М. Хвороби гороху: візуальна діагностика, особливості розвитку та заходи захисту. *Пропозиція*. 2015. № 11. С. 98-103.
4. Кошевський, І. І. & Рубан М. Б.. Захист гороху від шкідників та хвороб в Україні. *Біоресурси і природокористування*. 2013. 5, № 1-2. 62-65.
5. Мороз Є. О., Поспелова Г. Д., Коваленко Н. П. Захист гороху від кореневих гнилей фузаріозної етіології. Урожайність та якість продукції рослинництва за сучасних технологій вирощування, присвячена пам'яті професора Г. П. Жемели : матеріали міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (м. Полтава, 30 верес. 2024 р.). Полтава : ПДАУ, 2024. С. 75-77.
6. Сокол, Т. В. & В. П. Петренкова. Визначення джерел гороху за стійкістю до збудників хвороб і шкідників для селекції в умовах східної частини Лісостепу України. *Генетичні ресурси рослин*. 2011. 9 (2011): 68-76.
7. Тарасенко К. В., Поспелова Г. Д., Коваленко Н. П. Шляхи контролю за шкідниками гороху в сучасних умовах. *Збалансований розвиток агроєкосистем України: сучасний погляд та інновації: матеріали III Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 21 листопада 2019 р.)*. Полтава: ПДАА, 2019. 196 с.

**ОСОБЛИВОСТІ ПОШИРЕННЯ ЕНТОМОКОМПЛЕКСУ ШКІДНИКІВ
КАПУСТИ РЯДУ ЛУСКОКРИЛИХ НА ТЕРИТОРІЇ ПОЛТАВСЬКОЇ
ОБЛАСТІ**

Піщаленко М. А., Вотінцева В. Д.

Полтавський державний аграрний університет

Капуста білоголова (*Brassica oleracea* L. var. *capitata* L. f. *alba* DC) належить до родини капустяних Brassicaceae роду *Brassica* L. Капуста білоголова серед овочевих культур в Україні посідає одне з провідних місць. За численними літературними даними вітчизняних і іноземних дослідників, на капусті та інших рослинах родини капустяних живиться близько 300 видів багатодітних і спеціалізованих шкідників. Ця культура пошкоджується протягом всього періоду вегетації, але найбільш небезпечними є пошкодження сходів і розсади після висадки її у ґрунт. Навесні значної шкодиносять капустяні блішки, личинки капустяної мухи, гусениці молі капустяної, листоїд капустяний та інші. Влітку – клопи капустяні, гусениці совок, біланів, личинки капустяної мухи. У другій половині літа та восени значну шкоду завдають гусениці біланів, совок, личинки і дорослі особини попелиці капустяної.

Враховуючи цінність капусти, її шкідників вивчали в різних регіонах світу. Зокрема, в Аргентині, Вірменії, Ефіопії, Італії, Канаді, Молдові, Німеччині, Польщі, США, Швеції [2]. Крім видового складу вивчали їх

біологічні особливості, шкодочинність і динаміку чисельності. В результаті численних досліджень було встановлено, що видовий склад, шкодочинність та господарське значення фітофагів змінюються в залежності від регіональних та агрокліматичних умов.

Видовий склад, шкодочинність та господарське значення їх змінюється в залежності від зональних та агрокліматичних умов. В лісостеповій зоні України основними шкідниками капусти є білани, капустяна міль, совки, попелиці, мухи а також хрестоцвіті блішки. В той же час де-які автори відмічають, що блішки лише в окремі роки наносять суттєвої шкоди розсаді, найбільші ж збитки завдають шкідники із ряду лускокрилих та попелиці, які можуть знизити врожай на 50% і більше. В Україні, як відмічає Л.Я. Сіроус основними шкідниками цієї культури є капустяна міль, білани, капустяні блішки, капустяні клопи та капустяна попелиця [1].

Втрати врожаю від цих шкідників в окремі роки в цих регіонах становили 35%-40% [2]. Капустяна попелиця основну шкоду завдає насінникам капусти. Ранньостиглі сорти пошкоджуються в тому випадку, якщо не дотримуватися сівозміни і капуста вирощується по капусті більше одного року. Найсильніше пошкоджуються пізньостиглі сорти капусти [1,2].

В зоні Полісся основними шкідниками капусти є білани, капустяна міль, совки, капустяна попелиця, мухи а також хрестоцвіті блішки (*Phyllotreta* sp.). В той же час автори відмічають, що блішки лише в окремі роки наносять суттєвої шкоди розсаді, найбільші ж збитки завдають лускокрилі та попелиці, які можуть знизити врожай на 50% і більше. Видовий склад земляних блішок (*Chrysomelidae*), які пошкоджують овочеві культури.

В Україні шкідливих комах на капусті досліджували в Криму, в Донецькій, Луганській, Харківській областях. В Харківській області вивченню шкідників овочевих культур, в тому числі і комплексу шкідників капусти білоголової присвячені роботи В.Г. Аверина, І.І. Гурової, Ю.Г. Красиловця, В.І. Цибулько Л.Я. Сіроус [2,3]. За результатами названих дослідників, у південних регіонах України поширеними видами шкідників капусти є капустяна совка (*Mamestra brassicaea* L.), капустяна міль (*Plutella maculipennis* Curt.), ріпаковий (*Pieris rapae* L.) та капустяний білани (*Pieris brassicaea* L.), а також капустяна попелиця (*Brevicoryne brassicaea* L.)

В Харківській та Полтавській області, за даними М.Я. Бондаровича, В.І. Цибулько, З.І. Гурової та ін. [1,3] з початку минулого сторіччя і до теперішнього часу на капусті найбільш шкодочинною найчастіше була капустяна совка (*Mamestra brassicaea* L.), капустяна міль (*Plutella maculipennis* Curt.), капустяна попелиця (*Brevicoryne brassicaea* L.), хрестоцвітні блішки (*Phyllotreta* sp.), клоп забарвлений (*Eurydema oleraceae* L.), ріпаковий пильщик (*Athalia colibris* L.), прихованохоботники (*Ceutorhynchus* sp.) [2,3].

Серед багатодіних шкідників, які завдають великих збитків овочевим культурам в Україні досить поширеними і небезпечними є гусениці совок (*Noctuidae*), зокрема, серед листогризучих совок своєю шкодочинністю

вирізняються совка – гамма (*Autographa gamma* L.), люцернова (*Heliothis virescens* Hfn) та капустяна (*Mamestra brassicae* L.), які в роки масових розмножень крім капусти, завдають великих збитків, пошкоджуючи цукровий буряк, капусту, горох, багаторічні сіяні трави.

Капустяна міль (*Plutella maculipennis* (Curt.) - один із найнебезпечніших шкідників капустяних рослин. Космополіт. Поширена повсюдно: В середніх та північних регіонах капустяна міль *Plutella maculipennis* (Curt.), як правило, буває небагато численна, але в окремі роки дає спалахи масового розмноження і тоді може завдавати значних збитків сільському господарству. В періоди між спалахами чисельність капустяної молі (*Plutella maculipennis* (Curt.)) збільшується поступово, а в рік, який йде за роком спалаху, міль зустрічається в природі в невеликих кількостях.

Багато дослідників вважають, що спалахи масових розмножень цього шкідника, які нерідко одночасно виникають на значних територіях, пояснюють здатністю метеликів капустяної молі (*Plutella maculipennis* (Curt.)) до міграції. Зона високої шкодо чинності охоплює лісостепові й степові області України. Пошкоджує капусту, редиску, редьку, ріпу, ріпак, турнепс, гірчицю, брукву, хрін та інші рослини родини капустяних. Виліт імаго в Лісостеповій зоні України відбувається у квітні – на початку травня.

Білан капустяний (*Pieris brassicae* L.) широко розповсюджений в Україні. Білан капустяний типовий синантроп, його розмноження найчастіше відмічається на ділянках, які розміщені поблизу різноманітних забудов та населених місць. Пошкоджує капусту, брукву, ріпу, ріпак, редиску, хрін гірчицю, резеду та інші рослини. Сучасний захист рослин від шкідливих організмів ґрунтується на системному принципі. Ефективність різних методів захисту рослин та їх роль у системі з часом істотно змінюються.

Бібліографія

1. Хареба В.В. Наукові основи виробництва капусти білоголової в Україні. Харків: ВАТ "Харківська друкарня №2", 2004. 224 с.
2. Капуста білоголова Українська осінь [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.riva.net.ua/kapusta-biloholova-ukrayins-kaosin/p058>.
3. Anti-inflammatory Activity of β -Carotene, Lycopene and Tri-nbutylborane, a Scavenger of Reactive Oxygen Species / Akifumi Kawata, Yukio Murakami, Seiji Suzuki, and Seiichiro Fujisawa. In Vivo. 2018. Vol. 32 (2). P. 255-264.

СУЧАСНИЙ СТАН ВИВЧЕННЯ ПИТАННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ПОПУЛЯЦІЙ КОМАХ – ФІЛОФАГІВ УРБООКОСИСТЕМИ МІСТА

Піщаленко М. А., Лукей І.
Полтавський державний аграрний університет

Інтерес до комах в міських умовах виник давно. На початку ХХ століття з'являються публікації по різних групах комах, які живуть поза будинків - в садах, парках, скверах міста.